วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566)

JMS-UBU
Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University

การถอดบทเรียนจากการพัฒนาวารสารวิชาการให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1

Transcribing Lessons Learned from Developing Academic Journals to be Included in the Thai Journal Citation Index Centre Group 1 Database

ธิดาทิพย์ สุภาวงศ์
Thidathip Supawong
วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Puey Ungphakorn School of Development Studies,Thammasat University
E-mail: thidathip1@outlook.com

Received : 19 กันยายน 2565
Revised : 24 เมษายน 2566
Accepted : 29 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการทำงานวารสารวิชาการ และเพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แห่งหนึ่ง ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 การศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และกำหนดเป็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนัดหมายเก็บข้อมูลจากบรรณาธิการวารสาร และคณะผู้จัดทำวารสารในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 8 คน ตามประเด็นการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุป ตลอดจนการนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาในการทำงานวารสารวิชาการ และปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านนโยบายผู้บริหาร พบปัญหาใน 2 ประเด็น คือ การให้ความสำคัญกับงานวารสารในระดับนโยบาย และด้านการจัดสรรงบประมาณ 2. ด้านบุคลากร พบปัญหาใน 2 ประเด็น คือ ปัญหาจากตัวบรรณาธิการ และปัญหาจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 3. ด้านเครือข่าย วารสารควรสร้างเครือข่ายด้านวิชาการจากงานวิชาการ งานเสวนา เพื่อทำให้เกิดประเด็นใหม่ๆ ในการทำวารสาร 4. ด้านบริหารงานของวารสาร พบปัญหาใน 4 ประเด็น คือ ปัญหาด้านคุณสมบัติวารสารและธีมวารสาร ปัญหาด้านกระบวนการทำงาน ปัญหาด้านข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ และปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ 5. ด้านการใช้ระบบการจัดการงานวารสารของ Thai Journals Online (ThaiJO) บรรณาธิการและคณะทำงานวารสาร จะต้องศึกษาเกณฑ์การประเมิน และดำเนินการให้เป็นไปตามเกณฑ์หลักและเกณฑ์รองของ TCI ในแต่ละข้อ รวมทั้งการศึกษาการใช้ระบบ ThaiJo ด้วย

คำสำคัญ : วารสารวิชาการ, การจัดทำวารสารวิชาการ, การดำเนินการตามเกณฑ์ TCI

Abstract

This research studied working conditions and factors promoting the success of academic journal output and formulated guidelines for developing academic journals to be included in group 1 of the Thai Journal Citation Index (TCI) Centre database. Qualitative research was done with data gathered from related documents, journal quality assessment results in the TCI database, and in-depth interviews with eight past and present journal editors. Data was analyzed and summarized to offer descriptive research for each issue.

Results were that challenges and factors promoting successful production work for academic journals and guidelines for developing journals for inclusion in the TCI database group 1 may be divided into five aspects: 1) executive policy problems; 2) budget allocation and operators; 3) journal network-building from academic events and discussions to produce new issues; 4) journal administration presenting four problem types: properties and theme; process; qualified information; and public relations and 5) using the Thai Journals Online (ThaiJO) management system, editors and journal work groups should evaluate assessment criteria and implement approaches to follow major and minor TCI criteria, after studying usage of the ThaiJo system.

Keywords: Academic Journals, Implementation, Thai Journal Citation Index (TCI) Criteria

ที่มาและความสำคัญปัญหา

วารสารเป็นแหล่งรวบรวมผลงานทางวิชาการที่สำคัญของหน่วยงานทางด้านวิชาการ เนื่องจากเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ ความคิดที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัยตลอดจนความเคลื่อนไหวในแง่มุมต่างๆ การที่ผลงานวิชาการจะเป็นที่ยอมรับ และมีความน่าเชื่อถือนั้น จะต้องได้รับการตีพิมพ์ในวารสารที่ได้มาตรฐานระดับชาติหรือระดับสากล (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย, 2562 ก)

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้จัดทำฐานข้อมูลวารสารที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ และได้ทำการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่ใช้รับรองคุณภาพของวารสาร และเป็นฐานข้อมูลระดับชาติแห่งเดียวที่มีการรวบรวมข้อมูลบทความวิชาการไว้มากที่สุด และได้สร้างหน่วยวัดคุณภาพวารสารไว้อย่างหลากหลาย และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพวารสารวิชาการไทย ในด้านการบริหารจัดการและด้านคุณภาพของเนื้อหาทางวิชาการของวารสารไทย ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ทำการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI และจัดกลุ่มคุณภาพวารสารวิชาการไทย เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่ม 1 กลุ่ม 2 และกลุ่ม 3 โดยกลุ่ม 1 จัดเป็นกลุ่มคุณภาพวารสารที่มีคุณภาพสูงที่สุดตามลำดับ (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย, 2562 ก) หลายวารสารจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพวารสารของตนให้เข้าสู่ฐานข้อมูล TCI เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยแท้จริง

จากผลการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐาน TCI รอบที่ 4 (ปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2567) วารสารกลุ่มที่ 1 หลายฉบับ ผลการประเมินให้ถูกลดระดับอยู่ในเกณฑ์การรับรองคุณภาพกลุ่มที่ 2 และ 3 เป็นสาเหตุให้ผู้บริหาร คณาจารย์ บรรณาธิการ คณะผู้จัดทำ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละวารสาร ตั้งประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการการจัดทำวารสาร ข้อจำกัดของหลักเกณฑ์การประเมินฯ เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำวารสารวิชาการให้มีคุณภาพภายใต้การรับรองของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI (Thai Journal Citation Index Center) จึงศึกษาสภาพปัญหาในการทำงาน และปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ และศึกษาแนวทางการพัฒนาวารสารให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 เพื่อนำวารสารเข้าสู่การรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI ในกลุ่มที่ 1 ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการทำงานวารสารวิชาการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ โดยได้ศึกษาความหมายและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ความหมายของวารสาร

วารสาร คือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่รวบรวมเนื้อหาความรู้ที่เป็นบทความวิชาการเป็นหลัก มีกำหนดออกที่ค่อนข้างแน่นอน พิมพ์เผยแพร่ต่อเนื่องกันเป็นลำดับ โดยแต่ละฉบับมีลักษณะที่เหมือนกัน ซึ่งภายในฉบับประกอบด้วยบทความที่เขียนโดยผู้เขียนหลายคน ปัจจุบันวารสารวิชาการที่มีคุณภาพจะต้อง ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer-Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ หรือสาขาวิชาใกล้เคียงก่อนที่จะนำไปเผยแพร่สู่สาธารณะ ทั้งนี้เพราะวารสารวิชาการนับว่าเป็นเวทีที่นักวิชาการใช้เป็นช่องทางนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าวิจัย การแสดงความคิดเห็นทางวิชาการใหม่ ๆ ในขณะที่นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่สนใจศึกษาได้อาศัยวารสารวิชาการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพื่อติดตาม ความก้าวหน้าทางวิชาการในวิชาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจของตน (บทที่ 3 วารสาร, ม.ป.ป.)

ประเภทของวารสาร

“วารสาร” ตามคำนิยามโดยสมาคมเพื่อการรวบรวมทรัพยากรห้องสมุดและการบริการเทคนิค หมายถึง สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่มีรวบรวมบทความทางวิชาการ (Scholarly Article) และ/หรือการเผยแพร่ข้อมูลจากการวิจัยและการพัฒนาที่ทันสมัยในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาและความก้าวหน้าทางวิชาการในแวดวงวิชาชีพต่าง ๆ ในแวดวงการศึกษาเรียกว่า วารสารวิชาการ ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Scholarly

Journals หรือบางครั้งอาจใช้คำว่า Academic Journals หรือ Refereed Journal ดังนั้นผู้เขียนจึงขอนำเสนอการจำแนกประเภทของวารสารวิชาการ ดังต่อไปนี้

1. จำแนกวารสารวิชาการตามการยอมรับ การจำแนกวารสารวิชาการด้วยวิธีการนี้ต้องพิจารณาถึงหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาคุณภาพ โดยจะพิจารณาคุณภาพของวารสารวิชาการจากค่าดัชนีผลกระทบการอ้างอิง (Journal Impact Factor: JIF) ในต่างประเทศให้การยอมรับฐานข้อมูล Web of Science ของบริษัท Thompson Router และฐานข้อมูล Scopus ของบริษัท Elsevier สำหรับแวดวงวิชาการในประเทศไทย ให้การยอมรับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Center - TCI) อยู่ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย, 2562 ก) โดยได้กำหนดเกณฑ์คุณภาพวารสารวิชาการ (Journal Quality Criteria) ขึ้น โดยแบ่งวารสารวิชาการออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 วารสารวิชาการระดับนานาชาติ เป็นวารสารที่ต้องผ่านเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) กองบรรณาธิการของวารสารวิชาการในประเทศจะต้องมีตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่าจากภายนอกประเทศ ที่มีผลงานตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่องเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 25%

2) บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ต้องมีบทความที่ผู้เขียนมาจากภายนอกประเทศไม่น้อยกว่า 25% ของจำนวนบทความทั้งหมด

3) ผู้ประเมินบทความต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ทำงานวิจัยและมีผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

4) บทความที่เขียนโดยนักวิชาการในสถาบันที่จัดทำวารสารนั้นต้องมีผู้ประเมินจากสถาบันภายนอกทั้งหมด และในแต่ละปีต้องมีผู้ประเมินจากต่างประเทศไม่น้อยกว่า 25%

5) วารสารต้องออกตรงตามเวลาอย่างต่อเนื่อง และได้ตีพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว อย่างน้อย 3 ปี

6) วารสารควรมีการตีพิมพ์บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นครั้งคราว

7) กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพวารสารทุกๆ 2 ปี ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยจะมีการประเมินเบื้องต้นทุกๆ ปี

1.2 วารสารวิชาการระดับชาติ เป็นวารสารที่ต้องผ่านเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) กองบรรณาธิการของวารสารวิชาการในประเทศจะต้องมีตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่าจากภายนอกสถาบันที่จัดพิมพ์วารสารนั้น ที่มีผลงานตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่องเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 25%

2) บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ต้องมีบทความที่ผู้เขียนมาจากสถาบันอื่น ไม่น้อยกว่า 25% ของจำนวนบทความทั้งหมด

3) ผู้ประเมินบทความต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ทำงานวิจัยและมีผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

4) บทความที่เขียนโดยนักวิชาการในสถาบันที่ได้จัดทำวารสารนั้น ต้องมีผู้ประเมินบทความจากสถาบันภายนอกทั้งหมด โดยในแต่ละปีต้องมีผู้ประเมินจากภายนอกสถาบันไม่น้อยกว่า 25%

5) วารสารต้องออกตรงตามเวลาที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง และได้ตีพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว อย่างน้อย 3 ปี

6) วารสารควรตีพิมพ์บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นครั้งคราว

7) วารสารจะต้องกำหนดให้มีการประเมินคุณภาพวารสารทุกๆ 2 ปี ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยจะมีการประเมินเบื้องต้นในทุกๆ ปี

2. การจำแนกวารสารวิชาการตามการนำเสนอเนื้อหา สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 วารสารวิชาการทั่วไป ขอบเขตการนำเสนอเนื้อหาถูกกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ เช่น วารสารวิจัย มสด. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สามารถเผยแพร่บทความเกี่ยวกับสาขาวิชาต่าง ๆ ภายใต้สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาทิ บทความเกี่ยวกับกฎหมายการเมืองการปกครอง การใช้ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

2.2 วารสารวิชาการเฉพาะสาขาวิชา ขอบเขตการนำเสนอเนื้อหาถูกกำหนดสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น วารสารห้องสมุด เนื้อหาภายในวารสารจะเป็นบทความที่เกี่ยวกับงานห้องสมุดในแง่มุมต่าง ๆ เท่านั้น จะไม่สามารถนำบทความที่มีเนื้อหานอกเหนือจากที่กำหนดมาลงเผยแพร่ได้ (บทที่ 3 วารสาร, ม.ป.ป.)

ลักษณะเฉพาะของวารสาร

วารสารวิชาการ โดยทั่วไปก็เหมือนสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทอื่น ๆ ที่มีผู้จัดทำหรือ กองบรรณาธิการ ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ และรวบรวมบทความจากผู้เขียนบทความ ทว่าหากพิจารณาลงไปในรายละเอียดวารสารวิชาการก็ยังคงมีลักษณะที่แตกต่างจากสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทอื่น ๆ คือ กระบวนการผลิต ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงของกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กองบรรณาธิการ เป็นกลุ่มบุคคลที่แต่งตั้งขึ้นให้ทำหน้าที่วางแผนการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวารสารวิชาการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด นอกจากนั้นต้องรวบรวม ตรวจแก้ คัดเลือกหรือควบคุมเนื้อหาให้เป็นไปตามนโยบายการผลิตที่กำหนดไว้ ตลอดจนการทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานระหว่างผู้เชี่ยวชาญที่เชิญมาพิจารณา บทความทั้งหมดกับผู้เขียนบทความที่ส่งบทความเข้ามาให้พิจารณานำลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนั้น

2. ผู้เชี่ยวชาญ เป็นกลุ่มบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาโดยตรง หรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ที่กองบรรณาธิการเห็นสมควรและเชิญมาทำหน้าที่อ่าน วิพากษ์ และเลือกสรร (Refereed) เนื้อหาของบทความวารสารที่มีคุณภาพเพื่อนำไปทำการตีพิมพ์ ทั้งนี้ จำนวนของผู้เชี่ยวชาญในการทำหน้าที่แต่ละครั้งขึ้นอยู่กับนโยบายจากกองบรรณาธิการของวารสารวิชาการแต่ละฉบับจะเห็นสมควร แต่ควรเป็นไปตามหลักเกณฑ์คุณภาพวารสารวิชาการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

3. ผู้เขียนบทความ เป็นอีกกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญ เพราะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย ทั้ งนี้ผู้เขียนจะต้องแสดงออกถึงความอุตสาหะทางวิชาการ โดยจะเห็นได้จากการอ้างอิง (reference) ข้อความรู้ที่ได้จากการอ่านของนักวิชาการท่านอื่น นอกจากนี้ผู้เขียนบทความต้องศึกษารูปแบบการจัดพิมพ์และดำเนินการจัดพิมพ์ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของวารสารวิชาการแต่ละฉบับอย่างถูกต้อง (บทที่ 3 วารสาร, ม.ป.ป.)

แนวคิดการจัดการคุณภาพ

การจัดการคุณภาพ เป็นการผสมผสานของคำว่า “การจัดการ” เข้ากับคำว่า “คุณภาพ” ซึ่งทำให้ได้ความหมายของการจัดการคุณภาพว่าหมายถึง การจัดกระบวนการต่างๆ ให้มีคุณภาพ การจัดกระบวนการต่างๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2554)

การจัดการคุณภาพ คือ การจัดการองค์กรและกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานหรือข้อกำหนด โดยมีต้นทุนต่ำ และตอบสนองความต้องการ ความพอใจของผู้บริโภค (วิภาดา ทองเกลี้ยง, 2555)

การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เน้นคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกว้างขวางและค่าใช้จ่ายในการจัดการคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ (Ramasamy, 2009)

การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นการขยายการจัดการคุณภาพให้ครอบคลุมกิจกรรมทุกประเภทขององค์กร ด้วยการกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2554)

ดังนั้น การจัดการคุณภาพหรือการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร คือ การจัดการองค์กร และกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานที่วางไว้ จัดทำกิจกรรมหรืองานให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ

แนวคิด QCC การควบคุมคุณภาพ

ความหมายของแนวคิด QCC

QCC มาจากภาษาอังกฤษว่า Quality Control Circle ซึ่งแปลว่า การบริหารโดยการควบคุมคุณภาพหรือกลุ่มคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันนี้ องค์การธุรกิจเอกชนต่าง ๆ รัฐวิสาหกิจ ได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก คำว่า คุณภาพ หมายถึง คุณสมบัติหรือลักษณะต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้บริการ การควบคุมคุณภาพ หมายถึง การปฏิบัติงานต่าง ๆ ในระหว่างการผลิตที่ป้องกันไม่ให้เกิดของเสีย ป้องกันไม่ให้การทำงานผิดไปจากกำหนด หาทางลดปริมาณของเสีย เพิ่มปริมาณการผลิตและคุณภาพให้ดีอยู่ตลอดเวลา กลุ่มสร้างคุณภาพ

หมายถึง กลุ่มคนเหมาะสม ขนาดเหมาะสมที่ทำงานอย่างเดียวเกี่ยวข้องกัน รวมตัวอย่างอิสระ เพื่อร่วมมือและช่วยกันปรับปรุงงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (สุขุม มั่นคง, 2554) กล่าวคือ เป็นแนวคิดในการปรับปรุงและควบคุมคุณภาพการทำงานโดยการที่ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนทั้ง 3 ส่วนตามชื่อของ QCC คือ Quality (คุณภาพ), Control (การควบคุม), และ Circle (วงจรควบคุม) ส่วนสำคัญของหลัก QCC คือ ทุกคนในองค์กรตั้งแต่ระดับพนักงานจนถึงระดับผู้บริหารมีส่วนร่วมในกระบวนการ เนื่องจาก Quality Control Circle หรือ QCC คือการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการดำเนินงาน ซึ่งผู้ที่รู้ว่าปัญหาในการดำเนินงานคืออะไรก็คือทุกคนในองค์กร แนวคิด Quality Control Circle หรือ QCC คือ แนวคิดที่คิดค้นขึ้นโดย Edward Deming เจ้าของแนวคิด วงจร Deming หรือที่หลายคนอาจคุ้นในชื่อวงจร PDCA Quality

QCC หรือ Quality Control Circle ในส่วนแรกคือ ❶ Quality หรือคุณภาพ ซึ่งจะประกอบไปด้วยคุณภาพ 3 ด้าน (3 Quality) ได้แก่ คุณภาพงาน คุณภาพชีวิต และคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุง โดยก่อนที่จะเริ่มการพัฒนาคุณภาพของงาน สิ่งแรกที่ต้องทำก่อนการปรับปรุงคุณภาพ คือ การรวบรวมปัญหาและสิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขจากทุกฝ่ายในองค์กรตั้งแต่พนักงานไปจนถึงผู้บริหาร เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นอาจมาจากส่วนใดก็ได้ในองค์กร ❷ Control คือ การทำให้คุณภาพในส่วนของ Quality ที่ตั้งเป้าเอาไว้เกิดขึ้นจริง ด้วยการกำหนดวิธีการขึ้นมาว่าจะพัฒนาอย่างไร รวมถึงการประเมินผลและเกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลว่าสิ่งที่ทำนั้นสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากว่า QCC ในส่วนของ Control สำเร็จด้วยวิธีการดำเนินงานข้างต้น วิธีการดังกล่าวจะถูกใช้เป็นมาตรฐานในการดำเนินงานต่อไป แต่ถ้าหากว่ายังไม่สำเร็จก็จะต้องหาทางปรับปรุงกระบวนการต่อไป ❸ Circle คือ QCC ตัวสุดท้าย ซึ่งเป็นวงจรควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ทั้งหมดที่เกิดในกระบวนการ Quality Control Circle หรือ QCC จะไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว แต่จะมีการทำซ้ำปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นเรื่อยๆ (คริส พีรอส, 2562.)

ประโยชน์ของกิจกรรมควบคุมคุณภาพ QCC

ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพนั้น มีมากมายแต่จะขอสรุปเป็นสังเขปดังนี้ (ดนัย เทียนพุฒ, 2534)

1) กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพ สามารถที่จะผลักดันให้พนักงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทรัพยากรทุกๆ อย่างดำเนินการจนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี โดยพนักงานทุกคนต้องช่วยกันทำงานเพื่อที่จะมุ่งไปสู่จุดหมายที่ได้ช่วยกันกำหนดขึ้นไว้ และทุกคนก็จะได้ช่วยกันทุ่มเทแรงกายแรงใจไปสู่ความสำเร็จในภายภาคหน้า

2) มีการทำงานเป็นทีม โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมกันวางแผน - กำหนดปัญหา – การวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา - การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา - สรุปและเสนอแนะ - เริ่มต้นปัญหา สำหรับกิจกรรมใหม่ ซึ่งจะมีการมอบหมายความรับผิดชอบให้ทั่วถึงทุกคน และจะไม่มีใครรู้สึกว่าตนเองอยู่โดดเดี่ยวหรือตัวเองเด่นมีความสามารถคนเดียว

3) บรรยากาศในการทำงานมีลักษณะเป็นแบบให้ความร่วมมือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นไปอย่างอิสระโดยไม่มีการบังคับ ทุกคนพร้อมที่จะรับและให้ความช่วยเหลือ ในขณะเดียวกันทั้งตัวพนักงานและกลุ่มกิจกรรมก็จะแข่งขันกันอย่างยุติธรรม โดยการแข่งขันจะเป็นลักษณะที่จะนำไปสู่เป้าหมายของหน่วยงาน องค์กรหรือบริษัทเท่านั้น

4) พนักงานในองค์กรจะมีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา พนักงานจะรู้สึกพร้อมที่จะร่วมกันทำงานทุกชนิดตามความถนัด และจะรู้สึกว่าองค์กรเป็นสถานที่ที่น่าทำงาน เป็นที่จะก่อให้เกิดผลอันเป็นประโยชน์ต่อลูกค้าหรือผู้รับบริการ ขณะเดียวกันก็รู้สึกสนุกและมีความสุขในขณะที่ทำงาน

5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม เมื่อลักษณะการทำงานเป็นทีม ทุกคนก็จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายหรือแผนงาน ต่างๆ และทุกคนจะขึ้นอยู่กับกลุ่มซึ่งจะไม่มีใครเหนือใคร

6) การวินิจฉัยปัญหาของพนักงานในกิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพ จะมุ่งไปที่การแก้ที่สาเหตุของปัญหา จะไม่แก้ที่อาการของปัญหาอย่างเด็ดขาด ผู้บริหารทุกระดับจะทราบว่าอะไรคือปัญหาที่จะต้องรีบแก้ไขให้ทันท่วงที อะไรเป็นปัญหาหลัก ปัญหารอง ซึ่งจะได้มาจากการเสนอแนะของกิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพ

7) กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพ จะก่อให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ พนักงานทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในลักษณะของการระดมความคิด (Brainstorming) และเป็นความคิดที่มีเหตุมีผล จะค้นหาวิธีการทำงานใหม่ๆ ให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง

8) เมื่อสามารถสร้างให้เกิดกิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพขึ้นได้ ทุ กคนในองค์กรไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือพนักงาน จะกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ จะให้ความสำคัญต่อการฝึกอบรมและพัฒนา ซึ่งเป็นหัวใจอันสำคัญยิ่ง ในการสร้างให้องค์กรมีความก้าวหน้ากับโลกของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่

9) กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพ จะสร้างให้พนักงานคำนึงถึงอนาคตขององค์กร และพยายามหาช่องทางอยู่เสมอเพื่ออนาคตขององค์กร เพราะถ้าองค์กรเจริญก้าวหน้า ผลที่ได้ก็จะมาสู่ตัวพนักงานเองในรูปผลประโยชน์ตอบแทน เงินเดือน โบนัสและอื่นๆ

10) กิจกรรมควบคุมคุณภาพจะทำให้ฝ่ายจัดการมุ่งที่จะให้การทำงานมีประสิทธิภาพ โดยเน้นคุณภาพที่ดีของผลผลิตหรือบริการ ขณะเดียวกันก็ยังมุ่งมั่นให้พนักงานได้มีคุณภาพของชีวิตการทำงานที่ดี (Quality of Work Life; QWL) ทุกคนที่ทำงานในองค์กรจะตระหนักดีว่าเขามีคุณค่ามีศักดิ์ศรี และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่เป็นส่วนหนึ่งของตนและกลุ่มกิจกรรม รวมถึงองค์กรของเขา

ปัจจัยความสำเร็จของกิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพ การจะทำให้กิจกรรมกลุ่ม QCC หรือกิจกรรมทุกอย่างในองค์กรสำเร็จ ขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัย คือ ❶ ผู้บริหารและโครงสร้างขององค์กรต้องเอื้ออำนวย ผู้บริหารระดับสูงต้องจริงจัง ไม่ใช่พูดครั้งเดียวแล้วก็เลิก หมายความว่า ผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่าง คอยติดตาม สอบถาม ประเมินผล เรียกประชุม และสนับสนุนกิจกรรมคุณภาพอย่างจริงจังในทุกรูปแบบ ❷ การให้เวลาและงบประมาณ ให้เวลาคือ เปิดโอกาสให้พนักงานได้มานั่งคุยกัน มีการประชุม QCC ได้บ้าง เหมือนกับการให้เวลากับกิจกรรม 5ส และมีงบประมาณเกื้อหนุนเต็มที่ ❸ การสร้างวัฒนธรรมและปรับเปลี่ยนวิธีทำงาน พนักงานต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ทุกวันนี้หลายองค์กรไปไม่รอด เพราะว่าไม่เกิด Team Spirit ที่แท้จริง ไม่เกิดการทำงานที่ร่วมมือกันอย่างจริงจังแท้จริง ทำงานไปตามคำสั่งเท่านั้น ตรงนี้ขึ้นอยู่กับหัวหน้างาน และ Facilitator ที่จะต้องมีความสามารถในการกระตุ้นและผลักดันให้คนเข้ามาร่วมมืออย่างจริงจัง (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2549)

พนักงานจะมีความพึงพอใจในกิจกรรม QCC ด้วยแรงจูงใจต่างๆ คือ ได้รับความเชื่อมั่นในกิจกรรมของตน ได้แสดงความสามารถของตน ได้รับการยอมรับและมองเห็นผลสำเร็จในความสามารถของตน การทำกิจกรรม QCC จะเจริญรุ่งเรืองถ้าผู้บริหารระดับต้นเป็นผู้ริเริ่มและผลักดัน ผู้บริหารควรที่จะถือว่ากิจกรรม QCC นั้นเป็นโครงการของตนเอง จึงต้องเข้าร่วมอย่างเต็มที่และมีจิตสำนึกที่จะทำกิจกรรมให้สำเร็จ (สุรศักดิ์ นานานุกูล, 2534)

ผู้บริหารระดับสูงและส่วนกลางมีส่วนอย่างมาก ในการที่จะทำ ให้กิจกรรม QCC ก้าวหน้าหรือล้มเหลว เพราะหัวใจของกิจกรรม QCC คือ สนับสนุน และให้กำลังใจแก่พนักงานจากผู้บริหาร ระบบ QCC มีข้อเด่นชัดที่ว่าผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการเป็นผู้ตรวจสอบตนเองเป็นการแก้ไขปัญหาที่ถูกวิธี กล่าวคือ กิจกรรม QCC จะแก้ปัญหาตั้งแต่สาเหตุโดยผู้ที่รู้ดีที่สุด ซึ่งก็คือผู้ที่ใกล้ชิดกับปัญหาเหล่านั้นเป็นผู้แก้ไข (ดนัย เทียนพุฒ, 2534)

งานวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดทำวารสารแพทย์เขต 4-5 สู่การเป็นวารสารระดับชาติ พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพกระบวนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพวารสาร จะต้องพัฒนากองบรรณาธิการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ผลิตแพทย์ สำหรับกลั่นกรองเนื้อหาครบทุกสาขาและหลากหลายหน่วยงาน อีกทั้งฝ่ายบริหาร กองบรรณาธิการ และฝ่ายจัดการวารสาร นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดทำวารสารแพทย์เขต 4-5 เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ลงบทความได้มากขึ้น และพัฒนาเป็นวารสารระดับชาติ (สุมาลี นาคณอมทรัพย์, วัลยา พุ่มต้นวงค์ และ พัดชา สนองค์, 2557)

การพัฒนาวารสารรามาธิบดีเวชสารสู่เกณฑ์เชิงคุณภาพในการจัดกลุ่มวารสารในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย ทางกองบรรณาธิการฯ ได้วางแผนการดำเนินงานการจัดทำวารสารรามาธิบดีเวชสารให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาวารสารให้มีมาตรฐาน โ ดยการศึกษาข้อมูลต่างๆ อย่างละเอียด หลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในแต่ละด้านของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย และทบทวนประเด็นข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้จากการประเมินคุณภาพวารสารเพื่อหาแนวทางพัฒนาและดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมมาประยุกต์ใช้ (กัญญาภัค สระแก้ว, นวลพรรณ ชำนิ และ อนันตญา ขจัดโรคา, 2562)

หลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI

เกณฑ์เชิงปริมาณสำหรับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 (2563-2567)

เกณฑ์หลัก (เป็นเกณฑ์ที่ไม่นำมาคิดเป็นคะแนน แต่วารสารที่อยู่ในกลุ่ม 1 ต้องผ่านเกณฑ์หลักนี้ในทุกข้อ)

1. วารสารต้องออกตรงตามเวลาที่กำหนด
2. วารสารมีเลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (ISSN) ที่จดทะเบียนถูกต้องตามหลักสากล
3. วารสารต้องมีเว็บไซต์ที่มีข้อมูลครบถ้วน
4. บทความมีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐาน

เกณฑ์รอง (เป็นเกณฑ์ที่นำมาคิดเป็นคะแนน โดยมีคะแนนเต็มทั้งหมด 20 คะแนน)

1. วารสารต้องมี citation ที่ตรวจสอบได้จากฐานข้อมูล TCI
2. วารสารต้องมีกองบรรณาธิการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมาจากหลากหลายหน่วยงาน
3. วารสารต้องตีพิมพ์บทความที่มีผู้นิพนธ์มาจากหลากหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก
4. วารสารมีรูปแบบการอ้างอิงที่ถูกต้องตามมาตรฐาน
5. วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์
6. วารสารต้องมีระบบการจัดการวารสารแบบออนไลน์
7. คุณภาพของบทความในวารสาร
8. เกณฑ์คุณภาพอื่นๆ

การพิจารณาประเมินจัดกลุ่มวารสาร

กลุ่มที่ 1 : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารของ TCI (ระยะเวลา 5 ปี จนถึง 31 ธันวาคม 2567) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI) ต่อไป โดยพิจารณาจากวารสารที่ผ่านเกณฑ์หลักในทุกข้อ และได้คะแนนในเกณฑ์รองรวมกันทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 16 คะแนน (จากคะแนนเต็มทั้งหมด 20 คะแนน) หรือเป็นวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล Scopus และ/หรือ Web of Science

กลุ่มที่ 2 : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารของ TCI (ระยะเวลา 5 ปี จนถึง 31 ธันวาคม 2567) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI แต่อยู่ในระหว่างการปรับปรุงคุณภาพ พิจารณาจากวารสารที่ผ่านเกณฑ์หลักในบางข้อ และมีคะแนนในเกณฑ์รองรวมกันตั้งแต่ 10 คะแนนขึ้นไป (จากคะแนนเต็มทั้งหมด 20 คะแนน)

กลุ่มที่ 3 : วารสารที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพวารสาร และอาจจะไม่ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูล TCI ในอนาคต พิจารณาจากวารสารที่ไม่ผ่านเกณฑ์หลัก หรือมีคะแนนในเกณฑ์รองรวมกันต่ำกว่า 10 คะแนน (จากคะแนนเต็มทั้งหมด 20 คะแนน) หรือ ไม่ส่งข้อมูลเพื่อขอรับการประเมินภายในระยะเวลาที่กำหนด (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย, 2562 ข)

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำมาเป็นแนวทางและกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ผล

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ผล

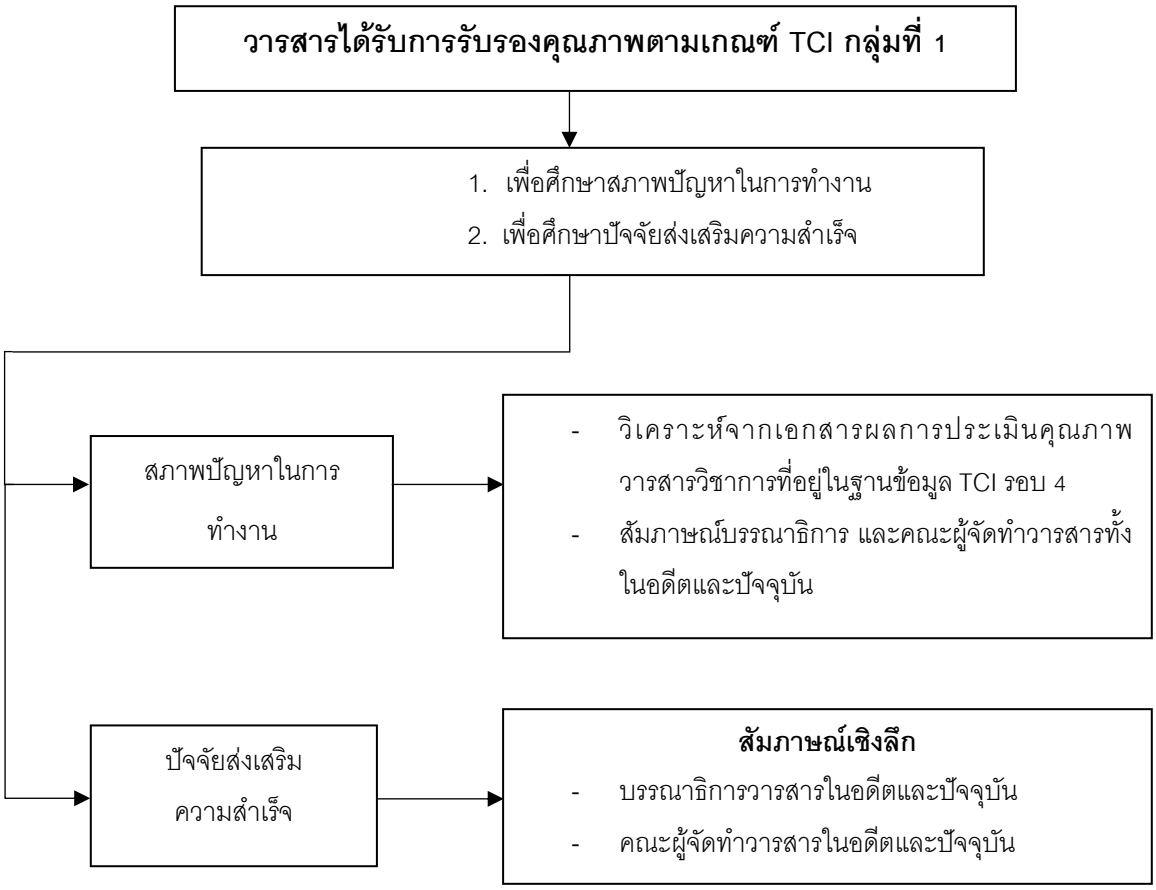

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ผล

ระเบียบวิธีวิจัย

โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และกำหนดเป็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนัดหมายเก็บข้อมูลจากบรรณาธิการวารสาร และคณะผู้จัดทำวารสารในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 8 ท่าน ตามประเด็นการสัมภาษณ์ ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม – ตุลาคม 2564 ณ สถานที่ทำการของวารสารแห่งหนึ่ง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุป พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในเชิงวิเคราะห์และพรรณนา (Descriptive Research) ในแต่ละประเด็นไปตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้ศึกษาได้ศึกษาผลการประเมินคุณภาพวารสารแห่งหนึ่ง จากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) รอบ 4 พ.ศ. 2563-2567 ตลอดจนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์และประกอบการอธิบายสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาจากผลการประเมินวารสารในปีที่ผ่านๆ มา บทความวิชาการ วารสารวิชาการ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสอบถามจากบรรณาธิการวารสารและคณะผู้จัดทำวารสารในอดีตและปัจจุบันด้วย เพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพปัญหาในการทำงานวารสารวิชาการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการวารสารและคณะผู้จัดทำวารสารในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 8 ท่าน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลส่วนสำคัญ (Key Informants) โดยเลือกใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) การสัมภาษณ์ได้ดำเนินการใน 3 ระดับ ในแบบเดียวกัน คือ

2.1) การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ คือ การสัมภาษณ์โดยมีการนัดหมายเวลา และสถานที่ไว้ก่อน

2.2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ คือ การสัมภาษณ์โดยการพบปะส่วนตัว และทางโทรศัพท์

2.3) การสัมภาษณ์แบบพูดคุยอย่างเป็นกันเอง คือ การพูดคุยกันแบบธรรมดา การพูดคุยกันแบบเป็นไปตามธรรมชาติ

เพื่อศึกษาและให้ได้มาซึ่งปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือโดยนำแนวแนวทางของเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เทียบกับกระบวนการจัดทำวารสารแห่งหนึ่งในปัจจุบันมาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเครื่องมือการวิจัยผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำวารสารวิชาการ

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลส่วนสำคัญ ตามประเด็นที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสนทนาและการสัมภาษณ์ โดยจะนำข้อมูลที่ได้ มาทำการวิเคราะห์สรุปเป็นเนื้อหา และทำการจัดกลุ่มข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ นำมาวิเคราะห์และบรรยายในรูปแบบเชิงพรรณนา ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ และนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจัดหมวดหมู่แยกเป็นประเด็น หากมีประเด็นใดที่ยังไม่สมบูรณ์หรือมีข้อมูลน้อย จะทำการสัมภาษณ์ซ้ำ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

ผลการศึกษา

จากการศึกษา ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาพปัญหา และปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการทำงานวารสาร ดังนี้

สภาพปัญหาในการทำงานวารสาร

จากการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาในการทำงานวารสาร สามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายผู้บริหาร ด้านบุคลากร ด้านเครือข่าย ด้านการบริหารงานของวารสาร และด้านการใช้ระบบการจัดการงานวารสารของ Thai Journals Online (ThaiJO) ดังนี้

ด้านนโยบายผู้บริหาร

จากการศึกษาพบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำวารสารน้อยมาก เมื่อเทียบกับการที่ต้องพัฒนาและส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาให้เกิดขึ้นและเป็นที่รู้จักในสายงานการพัฒนา ทำให้งานวารสารขาดการสนับสนุนให้เกิดความก้าวหน้า อีกทั้งในส่วนของบุคลากรผู้รับผิดชอบงานโดยตรง ผู้บริหารมีการหมุนเวียนและสับเปลี่ยนบุคลากรในการทำงานงานวารสารบ่อย ทำให้งานวารสารขาดความต่อเนื่อง และเกิดช่องว่างในระบบการจัดการ

นโยบายด้านงบประมาณก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นปัญหาในการจัดทำวารสาร เนื่องจากบรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ไม่มีค่าตอบแทนหรือเบี้ยประชุม ทำให้ขาดแรงจูงในในการปฏิบัติงาน ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งในหลายวารสารมีค่าตอบแทนในส่วนนี้

ด้านบุคลากร

จากการศึกษาพบว่าบรรณาธิการมีภาระงานสอน งานวิจัย และงานอื่นๆ ด้วย ซึ่งทำให้ไม่สามารถบริหารงานวารสารได้เต็มที่ และยังไม่สามารถกำหนดธีมวารสารได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของวารสาร และกระแสสังคมในปัจจุบัน ทำให้วารสารขาดความน่าสนใจ อีกทั้งบรรณาธิการยังไม่ได้พิจารณาบทความที่ส่งเข้ามาในเบื้องต้น หรือใช้เวลาในการพิจารณาน้อยเกินไป เมื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้บทความไม่ผ่าน ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในส่วนค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้บรรณาธิการยังไม่สามารถทำให้วารสารมีคุณภาพและน่าเชื่อถือได้ ซึ่งต้องใช้เวลา และบรรณาธิการยังขาดการบริหารเครือข่ายวารสาร ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นที่บรรณาธิการต้องสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายวารสารด้านสังคมศาสตร์ไปในทางเดียวกัน

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านวารสารมีน้อย และไม่ได้รับผิดชอบงานด้านวารสารด้านเดียว แต่มีงานหลายด้าน งานวารสารเปรียบเสมือนงานฝาก ซึ่งวารสารเป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องทำหน้าที่หลายอย่างมาก และต้องคอยติดตาม ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิฯ ผู้เขียนบทความ และการประสานงานโรงพิมพ์รวมถึงการส่งวารสารเผยแพร่ ฯลฯ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานยังไม่สามารถใช้ระบบการจัดการวารสารแบบออนไลน์ของ TCI ได้ ซึ่งปัจจุบันต้องใช้ระบบออนไลน์ของ TCI ในการดำเนินงาน ซึ่ งเป็นอีกหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบ และต้องมีเวลามากพอในการดำเนินงาน เพราะระบบค่อนข้างซับซ้อน และยุ่งยากมาก

ด้านเครือข่าย

วารสารยังขาดการติดต่อกับเครือข่ายวารสารจากสถาบันอื่น เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านวารสารวิชาการ รวมถึงกระบวนการทำงานด้านอื่นๆ ด้วย อีกทั้งวารสารยังขาดเครือข่ายในแวดวงวิชาการ ทำให้ไม่สามารถมองเห็นแง่มุมและประเด็นใหม่ๆ ของสังคมในปัจจุบัน

ด้านการบริหารงานของวารสาร

1. **คุณสมบัติวารสารและธีมวารสาร** การสร้างธีมเนื้อหาวารสารในแต่ละฉบับยังไม่ชัดเจน ทำให้หาบทความได้ยาก อีกทั้งวัตถุประสงค์ของวารสารค่อนข้างกว้างมาก และเป็นวารสารที่เผยแพร่งานวิชาการในหลายด้านเกินไป

2. **กระบวนการทำงาน** ขาดการมอบหมายภาระงานที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนมีความล่าช้า คณะทำงานมีงานอื่นที่ต้องทำหลายด้าน ทำให้วารสารไม่เสร็จทันตามเวลาที่วางแผนไว้ และไม่สามารถประชุมทีมงานตามเวลาที่นัดหมายประชุมเพื่อขับเคลื่อนงานได้ อีกทั้งธีมวารสารที่ประกาศในหน้าเว็บไซต์กับเล่มวารสารจริงไม่ตรงกัน แสดงให้เห็นว่าวารสารขาดระบบในการทำงานแบบต่อเนื่อง เช่น ไม่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลการใช้งานในระบบอย่างต่อเนื่อง ทำให้บางช่วงอาจขาดการติดต่อกับผู้ส่งบทความ ทำให้ผู้ส่งบทความไม่ได้รับการตอบรับจากวารสาร หรือการตอบรับเกิดความล่าช้า เป็นต้น

3. **ข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ** ฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ ยังเป็นข้อมูลเดิมขาดการปรับปรุงให้ทันสมัย

4. **การประชาสัมพันธ์** ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ได้บทความที่ส่งเข้ามามีจำนวนน้อย หรือไม่ตรงกับธีมวารสาร

ด้านการใช้ระบบการจัดการงานวารสารของ Thai Journals Online (ThaiJO)

1. **การใช้งานระบบ** ระบบมีความซับซ้อน เป็นอุปสรรคในการใช้งาน การอัปโหลดข้อมูลขึ้นหน้าเว็บไซต์ ThaiJO ค่อนข้างมีรายละเอียดมาก ทำให้ผู้ใช้งานลืมวิธีการ แม้จะมีคู่มือก็ไม่สามารถทำตามในบางขั้นตอนได้

2. **การส่งบทความ** ผู้ส่งบทความไม่เข้าใจขั้นตอนการส่งวารสารผ่านระบบ ThaiJO แต่จะสะดวกส่งผ่านทางอีเมลมากกว่า ทำให้ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพของ TCI หลังจากเปิดให้ส่งผ่านระบบ ThaiJO อย่างเดียว ยังไม่ปรากฏการส่งบทความเข้าในระบบเลย

ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการวารสาร และคณะผู้จัดทำวารสารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) สามารถวิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 ได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านบริหาร**

ทีมบรรณาธิการควรมอบหมายภาระงานและแบ่งงานกันให้ชัดเจน มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) มีการติดตามและดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. ด้านนโยบาย

1) ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณค่าตอบแทนให้กับบรรณาธิการ กองบรรณาธิการ และคณะทำงาน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

2) ผู้บริหารควรจัดหาทีมทำงานด้านวารสารที่เข้มแข็ง ไม่ให้มีงานหลายหน้าที่ เนื่องจากการจัดทำวารสารมีหลายขั้นตอน และมีความยุ่งยากในเรื่องการใช้งานของระบบ ThaiJo จำเป็นต้องมีทีมงานที่เพียงพอและมีคุณภาพ

3. ด้านเครือข่าย

บรรณาธิการควรบริหารเครือข่ายวารสาร เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในการขับเคลื่อนเครือข่ายวารสารด้านสังคมศาสตร์ไปในทางเดียวกัน และสร้างเกณฑ์คุณภาพเป็นของตัวเอง โดยทำให้เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการ

4. ด้านการดำเนินงานให้เป็นไปตามเกณฑ์ TCI

1. วารสารต้องกำหนดแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) นับถอยหลังจากวันกำหนดที่วารสารต้องออกและวางแผนดำเนินการแต่ละขั้นตอน โดยเผื่อเวลาให้เสร็จก่อนกำหนดอย่างน้อย ขั้นตอนละ 1 สัปดาห์

2. วารสารต้องมีคนรับผิดชอบและดูแลเว็บไซต์ตลอดเวลา ถึงจะต้องใช้งบประมาณในการจัดการก็ตาม

3. วารสารต้องพิจารณาบทความวิจัย บทความวิชาการ ที่ได้มาตรฐาน มีระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน มีการเรียบเรียงเป็นภาษาวิชาการ มีการอ้างอิงครบถ้วน ให้เกียรติเจ้าของผลงานที่ได้นำมาอ้างอิง และที่สำคัญผู้เขียนต้องมีจรรยาบรรณ ทั้งนี้หากวารสารมีมาตรฐานยิ่งสูง วารสารจะยิ่งได้การยอมรับมากขึ้น

4. ต้องทำให้การเขียนชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และเขียนอ้างอิง คำสำคัญ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทความในวารสารต้องมีคุณภาพและได้รับการยอมรับ วารสารถึงมีความน่าเชื่อถือ ถึงจะได้รับการ Citation

5. วารสารต้องทำรูปแบบการอ้างอิง กำหนดให้ผู้ส่งบทความปรับแก้ให้ถูกต้องเป็นไปตามกำหนดก่อนที่จะรับบทความและนำเข้าสู่กระบวนการให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา และควรจะให้มีความถูกต้องตั้งแต่จะส่งบทความเข้ามา

6. วารสารต้องมีเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบการจัดการวารสารในระบบออนไลน์ จำนวน 1 คน และต้องมีคุณสมบัติในการเข้าใจระบบและการใช้งานระบบเป็นอย่างดี หรืออาจจัดสรรงบประมาณในการจ้างบุคคลจากภายนอกก็ได้

7. วารสารต้องระบุวันที่รับบทความ (Received), วันแก้ไขบทความ (Revised), วันตอบรับบทความ (Accepted) ไว้ในส่วนท้ายของชื่อบทความ และควรมีข้อมูลเรื่องจรรยาบรรณการเขียนบทความไว้ในวารสารและเว็บไซต์ด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการทำงานวารสารวิชาการ และปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 นั้น ผู้ศึกษาขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาในการทำงานวารสารวิชาการ สิ่งที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงโดยก่อนที่จะเริ่มการพัฒนาคุณภาพของงาน สิ่งแรกที่ต้องทำก่อนการปรับปรุงคุณภาพ ตามแนวคิด Q.C.C. (Quality Control Circle) ประกอบไปด้วยคุณภาพ (Quality) 3 ด้าน ที่ต้องให้ความสำคัญในส่วนแรก ได้แก่ คุณภาพงาน คุณภาพชีวิต และคุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ การรวบรวมปัญหาและสิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขจากทุกฝ่ายในองค์กร ตั้งแต่พนักงานไปจนถึงผู้บริหาร เพราะปัญหาในการทำงานวารสารวิชาการที่เกิดขึ้นและค้นพบจากการศึกษานี้ มาจากหลายส่วนในองค์กร อาทิ ผู้ปฏิบัติงานวารสาร บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ และผู้บริหาร ซึ่งปัญหาที่ค้นพบนั้น มีหลายประเด็นด้วยกัน เช่น ผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำวารสารน้อยมาก ทำให้งานวารสารขาดการสนับสนุนให้เกิดความก้าวหน้า อีกทั้งในส่วนของบุคลากรผู้รับผิดชอบงานโดยตรง ผู้บริหารมีการหมุนเวียนและสับเปลี่ยนบุคลากรในการทำงานงานวารสารบ่อย ทำให้งานวารสารขาดความต่อเนื่อง และเกิดช่องว่างในระบบการจัดการ และด้วยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านวารสารมีจำนวนน้อย และไม่ได้รับผิดชอบงานด้านวารสารด้านเดียว แต่มีงานที่ต้องรับผิดชอบหลายด้าน และงานวารสารเป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องทำหน้าที่หลากหลายมาก และต้องคอยติดตาม ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิฯ ผู้เขียนบทความ และการประสานงานโรงพิมพ์รวมถึงการส่งวารสารเผยแพร่ ฯลฯ

การที่วารสารจะพัฒนาคุณภาพได้นั้น ผู้บริหารต้องทำให้คุณภาพงาน คุณภาพชีวิต และคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้ง 3 ส่วนนี้เกิดขึ้นจริง โดยต้องกำหนดวิธีการ พัฒนารูปแบบการจัดการกับปัญหาที่ค้นพบให้หมดไปได้โดยเร็วที่สุด ตลอดจนนำมาสร้างเป็นมาตรฐานการทำงานในอนาคต และต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานและมอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมด้วย การสร้างงานคุณภาพ หรือกลุ่มสร้างคุณภาพ ต้องเป็นกลุ่มคนเหมาะสม ขนาดเหมาะสม และต้องทำงานอย่างเดียวเกี่ยวข้องกัน เพื่อร่วมมือและช่วยกันปรับปรุงงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (สุขุม มั่นคง, 2554)

ทั้งนี้วารสารมีความจำเป็นต้องควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้วารสารได้รับการรับรองคุณภาพอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 อย่างต่อเนื่อง โดยวิเคราะห์จากผลจากการศึกษาปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 ซึ่งพบว่าบรรณาธิการและคณะทำงานวารสาร จะต้องศึกษาเกณฑ์การประเมิน และดำเนินการให้เป็นไปตามเกณฑ์หลักและเกณฑ์รองของ TCI ในแต่ละข้อ รวมทั้งการศึกษาการใช้ระบบ ThaiJo โดยการให้บรรณาธิการและผู้เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมการใช้ระบบ อีกทั้งควรไปศึกษาดูงานจากวารสารต้นแบบที่อยู่ในเกณฑ์คุณภาพ TCI กลุ่มที่ 1 เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีการบริหารงานและเทคนิคการใช้ระบบด้วย โดยต้องให้ความสนใจผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้บริการ หรือการควบคุมคุณภาพนั่นเอง (สุขุม มั่นคง, 2554) จึงจะส่งผลให้วารสารมีคุณภาพ และได้รับรองคุณภาพอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 ได้ และนานที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐาน TCI รอบที่ 4 (ปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2567) วารสารกลุ่มที่ 1 หลายฉบับ ถูกลดระดับผลการประเมินให้อยู่ในเกณฑ์การรับรองคุณภาพกลุ่มที่ 2 และ 3 ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาสภาพปัญหาในการทำงาน และปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ และศึกษาแนวทางการพัฒนาวารสารให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 โดยใช้แนวคิด Q.C.C. (Quality Control Circle) ในการศึกษาวิเคราะห์ และใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และกำหนดเป็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนัดหมายเก็บข้อมูลจากบรรณาธิการวารสาร และคณะผู้จัดทำวารสารในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 8 ท่าน จากการศึกษาพบปัญหาและขอนำเสนอข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน ดังนี้ ❶ **ด้านนโยบายผู้บริหาร** ใน 2 ประเด็น คือ การให้ความสำคัญกับงานวารสารในระดับนโยบาย และด้านการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับงานวารสารในระดับนโยบาย มีการควบคุม กำกับ และติดตามให้การดำเนินงานวารสาร มีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 อย่างต่อเนื่อง เช่น เพิ่มอัตรากำลังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้านวารสาร และควรมีการวางแผนในการสร้างทีมบรรณาธิการและเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจน ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย อีกทั้งควรจัดสรรงบประมาณให้กับบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ จำเป็นต้องสร้างระบบหรือกลไกบางอย่างที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนงานวารสารให้ได้คุณภาพและเป็นที่ยอมรับ มีการประเมินและติดตามกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ❷ **ด้านบุคลากร** พบปัญหาใน 2 ประเด็น คือ ปัญหาจากตัวบรรณาธิการ และปัญหาจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ซึ่งวารสารควรมีบรรณาธิการวารสาร 2 คน แบ่งเป็น บรรณาธิการบริหาร และบรรณาธิการรูปเล่ม เพื่อความคล่องตัวในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และบรรณาธิการต้องมีคุณสมบัติ ในการที่ต้องสร้างธีมวารสาร อีกทั้งบรรณาธิการต้องทำหน้าที่อย่างจริงจังในการพิจารณาบทความก่อนในเบื้องต้น ต้องหาวิธีที่จะทำให้วารสารมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ ซึ่งวารสารจะมีคุณภาพและน่าเชื่อถือนั้น ดูได้จากตัวบทความ และความเข้มข้นของกระบวนการพิจารณา ด้านเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ควรจัดสรรให้มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านวารสารด้านเดียวแบบเต็มเวลา ไม่มีงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบ หรือจัดสรรเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเพิ่ม และกำหนดช่วงเวลาการทำงานและการติดตามงานแต่ละฝ่ายให้ตรงเวลา จะได้ไม่กระทบกับขั้นตอนอื่นๆ ของวารสาร และต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมการใช้ระบบกับ TCI และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลระบบออนไลน์ตลอดเวลา ❸ **ด้านเครือข่าย** วารสารเป็นสมาชิกเครือข่ายวารสารด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วารสารควรใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำวารสาร และควรสร้างเครือข่ายจากงานวิชาการ งานเสวนา เพื่อทำให้เกิดประเด็นใหม่ๆ ในการทำวารสาร ❹ **ด้านบริหารงานของวารสาร** พบปัญหาใน 4 ประเด็น คือ ปัญหาด้านคุณสมบัติวารสารและธีมวารสาร ปัญหาด้านกระบวนการทำงาน ปัญหาด้านข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ และปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งวารสารควรสร้างธีมเนื้อหาวารสารแต่ละฉบับให้ชัดเจน พร้อมกับการประชาสัมพันธ์ให้มีผู้มาลงบทความในวารสาร อีกทั้งควรจัดทำฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ โดยฐานข้อมูลควรมีข้อมูลสำคัญๆ ที่จำเป็นต้องใช้จริง เช่น ชื่อ-สกุล สังกัด เบอร์โทร อีเมล เลขบัญชีธนาคาร หรืออื่นๆ เป็นต้น และอาจจะต้องมีการจ่ายเงินค่าประชาสัมพันธ์วารสาร และวารสารควรมีการมอบหมายภาระงานที่ชัดเจนให้กับคณะทำงาน ควรมีการ

ประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการจัดทำวารสาร สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือ กองบรรณาธิการ บรรณาธิการ และผู้ปฏิบัติงาน ต้องใส่ใจและลงรายละเอียดในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพวารสารที่ตอบโจทย์คุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ในส่วนของปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 จากการศึกษาพบปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการทำงานวารสารวิชาการ ให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 ออกเป็น 4 ด้าน ❶ **ด้านบริหาร** พบปัจจัยความสำเร็จใน 2 ประเด็น คือ กองบรรณาธิการควรมอบหมายภาระงานและแบ่งงานกันให้ชัดเจน และควรมีการติดตามการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ❷ **ด้านนโยบาย** พบปัจจัยความสำเร็จใน 2 ประเด็น คือ 1) ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณค่าตอบแทนให้กับบรรณาธิการ กองบรรณาธิการ และคณะทำงาน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารควรจัดหาทีมทำงานด้านวารสารที่เข้มแข็ง ไม่ให้มีงานหลายหน้าที่ เนื่องจากการจัดทำวารสารมีหลายขั้นตอน และมีความยุ่งยากในเรื่องการใช้งานของระบบ ThaiJo จำเป็นต้องมีทีมงานที่เพียงพอและมีคุณภาพ ❸ **ด้านเครือข่าย** พบปัจจัยความสำเร็จใน 2 ประเด็น คือ 1) บรรณาธิการควรบริหารเครือข่ายวารสาร เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในการขับเคลื่อนเครือข่ายวารสารด้านสังคมศาสตร์ไปในทางเดียวกัน ทำความร่วมมือหรือสร้างความเข้มแข็งระหว่างหน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษา ในการจัดทำวารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่มีคุณภาพและเผยแพร่ ผลงานทางวิชาการร่วมกัน อาจกำหนดให้มีคณะกรรมการเครือข่ายฯ ขึ้น ทำหน้าที่บริหาร จัดการ กำหนดหลักเกณฑ์และพิจารณาความร่วมมือ รวมทั้งดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของเครือข่ายและ 2) สร้างเกณฑ์คุณภาพเป็นของตัวเอง โดยทำให้เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการ ❹ **ด้านการดำเนินงานให้เป็นไปตามเกณฑ์** TCI พบปัจจัยความสำเร็จใน 3 ประเด็น คือ 1) ผู้ปฏิบัติงานวารสาร โดยเฉพาะบรรณาธิการ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน จะต้องศึกษา และทำความเข้าใจในเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI ให้มีความเข้าใจถูกต้อง ตรวจสอบว่ายังมีเกณฑ์ข้อไหนบ้างที่ยังไม่ได้ทำ หรือทำแล้ว แต่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ทั้งหมด จำเป็นต้องเร่งดำเนินการให้เป็นไปตามเกณฑ์ทั้งหมด 2) รวมทั้งการศึกษาการใช้ระบบ ThaiJo โดยการให้บรรณาธิการและผู้เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมการใช้ระบบ 3) อีกทั้งควรไปศึกษาดูงานจากวารสารต้นแบบที่อยู่ในเกณฑ์คุณภาพ TCI กลุ่มที่ 1 อย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีการบริหารงานและเทคนิคการใช้ระบบด้วย

รายการอ้างอิง

กัญญาภัค สระแก้ว, นวลพรรณ ชำนิ และ อนันตญา ขจัดโรคา. (2562). การพัฒนาคุณภาพวารสารรามาธิบดีเวชสาร: จากอดีตสู่ปัจจุบัน. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, *6*(1). สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2566, จาก https://he01.tci-thaijo.org/index.php/mur2r/article/view/242075/164641

ดนัย เทียนพุฒ. (2534). *การบริหารแบบระบบ QCC กลุ่มควบคุมคุณภาพ*. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

บทที่ 3 วารสาร. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2563, จาก http://human.dusit.ac.th/e_port/bunpod_pij/pdf/text/journal/05-chapter3.pdf

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2554). *การจัดการคุณภาพ: จาก TQC ถึง TQM, ISO 9000 และการประกันคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2550). *TQM คู่มือพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ* (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ. เนชั่นบุ๊คส์

วิภาดา ทองเกลี้ยง (2555). *การจัดการคุณภาพ*. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566, จาก https://www.gotoknow.org/posts/450095

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย. (2562 ก). *เกณฑ์เชิงปริมาณในการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 (2563-2567)*. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2563, จาก https://tci-thailand.org/download/เกณฑ์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกณฑ์เชิงปริมาณ.pdf

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย. (2562 ข). *ประกาศผลการประเมินการปรับกลุ่มคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 (2565-2567)*. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2563, จาก https://tci-thailand.org/?p=8139

สุขุม มั่นคง. (2554). *วงจรควบคุมคุณภาพ*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก http://qualitycontrolcircles.blogspot.com/2011/03/qcc.html

สุมาลี นาคณนอมทรัพย์, วัลยา พุ่มต้นวงค์ และ พัดชา สนองค์. (2557). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดทำวารสารแพทย์เขต 4-5 สู่การเป็นวารสารระดับชาติ*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2566, จาก http://202.28.95.4/library/main/abs/b14270377.pdf

สุรศักดิ์ นานานุกูล. (2534). *คู่มือ QC หลักการพื้นฐานของกล่มสร้างคุณภาพงานในญี่ปุ่นและไทย*. กรุงเทพฯ: ภูมิบัณฑิต.

คริส พีรอส. (2562). *QCC คืออะไร? หลัก Quality Control Circle ทำอย่างไร*. สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2566, จาก https://greedisgoods.com/qcc-%e0%b8%84%e0%b8%b7%e0%b8%ad-quality-control-circle/

Ramasamy, S. (2009). *Total Quality Management*. India: Tata McGraw-Hill.